

Finanskomiteen
Stortinget

Oslo, 28.9.18

Høring om Representantforslag om pensjon fra første krone

Kunstnernettverket samler 19 landsomfattende organisasjoner som representerer skapende og utøvende kunstnere i Norge. Samlet har disse forbundene om lag 30 000 medlemmer. Nettverket arbeider med kunstnerpolitikk, med særlig vekt på kunstneres inntektsforhold, sosiale rettigheter, stipend, vederlag og opphavsrett.

Dokument 8:218 S (2017-2018)

Kunstnernettverket representerer rundt 29 000 kunstnere, og en stor andel av disse faller innenfor gruppen lavtlønte. Ifølge Kunstnerundersøkelsen Kunstneres inntekt i 2013 ved Telemarkforskning, (Heian, Mari Torvik, Kleppe, Bård og Løyland, Knut (2015) Telemarkforskning Rapport nr. 350, Bø) har nærmere halvparten av kunstnerne ingen pensjonsordning, for visuelle kunstnere er tallet så høyt som 60,0 prosent.¹ Selvstendig næringsdrivende kunstnere, frilansere og korttids- og deltidsansatte har i stor grad basert seg på Folketrygdens minstepensjon som eneste pensjonsordning. Med omleggingen av folketrygden, bortfallet av besteårsregelen som var uvurderlig for kunstnere med svært skiftende inntekter, og reduserte utbetalinger, er det påkrevd å finne andre løsninger om ikke kunstnerne skal ende i alvorlig fattigdom.

Skal kunstnerne sikres på linje med andre arbeidstakere, må det legges til rette for at det kan opptjenes tjenestepensjon også på korte ansettelser, lav ansettelsesgrad og lave inntekter. Vi mener at det er viktig å legge til rette for fremtidens arbeidsliv og gjennom å sikre at alle, uavhengig av tilknytningsform, har et minimum av rettigheter.

Finansdepartementet foreslo i deres tidligere høringsnotat å gjøre endringer i innskuddspensjonsloven ved å innføre et system med egen pensjonskonto. Samtidig foreslo de å fjerne kravet om at arbeidstaker må ha vært ansatt i minst 12 måneder for å ha krav på å få med seg oppspart pensjonskapital. Kunstnernettverket har stilt, og stiller seg, positiv til innføringen av egen pensjonskonto og mener dette er en forutsetning for å gjøre det mulig for våre grupper å opparbeide seg et minimum av tjenestepensjon.

Den departementsoppnevnte arbeidsgruppen utredet i sin rapport desember 2016 i tillegg til de foreslåtte endringer, ytterligere to mulige endringer i lov om innskuddspensjon som er relevante for vår gruppe: fjerne regelen om minst 20 % stillingsprosent, samt fjerne bunnfradraget på 1G (opptjening fra første krone).

Kunstnernettverket var skuffet over at departementet i høringsnotatet ikke tok arbeidsgruppens forslag til etterretning, og er derfor svært positive til representantforslaget som nå foreligger.

¹ TF-rapport 350, 2015. <https://www.telemarkforskning.no/publikasjoner/filer/2631.pdf>, s. 89–90-

Flere instanser, både regjeringens egen arbeidsgruppe, FAFO og Actecan, har påpekt at å fjerne bunnfradraget er det tiltaket som vil ha relativt størst effekt for de med lave inntekter, og at det slik vil virke utjevne, noe som skyldes at andel av inntekten som i dag ikke gir pensjonsopptjening, er størst for de ansatte som har de laveste inntektene. Ansatte med små stillingsbrøker vil i dag i sin helhet falle utenfor tjenestepensjons-systemet. De samme instansene påpeker også at disse unntakene rammer kvinner i større grad enn menn.

Kunstnernettverket støtter derfor representantforslaget på alle punkter med målsetting om at det innføres individuell pensjonskonto med pensjonsopptjening fra første krone, også for lavere stillingsandeler enn 20 prosent, for arbeidsforhold som varer kortere enn 12 måneder og for arbeidstaker under 20 år.

Samtidig er svært mange kunstnere frilansere og/eller selvstendig næringsdrivende og mange har en kombinasjon av så godt som alle ulike tilknytningsformer. Dette er fortsatt en stor utfordring når det gjelder å sikre et akseptabelt pensjonsgrunnlag for svært mange kunstnere. Vi ønsker derfor å poengtere, at selv om forslagene i denne omgang kun vil gjelde i ansettelsesforhold, åpner *prinsippet* om en egen pensjonskonto, med mulighet for valg av leverandør, opp for en bredere, og mer langsiktig tenkning. Korte ansettelser, sporadiske frilansoppdrag og arbeid i enkeltpersonforetak gjør at mange kunstnere i dag faller mellom to (eller flere) stoler, og for mange er pensjon bare en rekke små, teoretiske summer man aldri reelt vil se noe til. Vi ser derfor for oss at ordningen bør kunne utvides til også å gjelde frilansinntekter (inntekter fra ikke-ansatt lønnsarbeid), arbeidsstipender mv., og på sikt også inntekter fra oppdrag.

Vi vil her hverken gå ytterligere inn på pensjons- eller skattelovgivningens mulige begrensninger, men ønsker å sette fokus på et behov, og beskrive en reell utfordring, som i fremtiden bør løses. Kunstnernettverket mener den langsiktige målsettingen bør være å muliggjøre en *egen pensjonskonto, hos selvvalgt leverandør. hvor man kan samle alle ulike typer pensjon fra alle ulike tilknytningsformer*. En forutsetning for en slik ordning vil som nevnt over være pensjon fra første dag og første krone, og dette kan og bør sikres nå.

På vegne av Kunstnernettverket, utvalg for trygd og pensjon

Christine Thomassen – nestleder Musikernes fellesorganisasjon (leder)

Knut Alfsen – styreleder Norsk Skuespillerforbund

Tove Bøygard – styremedlem NOPA Norsk forening for komponister og tekstforfattere

Jan Terje Helmlí – juridisk rådgiver Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening

Ika Kaminka – foreningsleder Norsk Oversetterforening

Ida Madsen Følling - nestleder Norske Billedkunstnere

WWW.KUNSTNERNETTVERKET.NO POST@KUNSTNERNETTVERKET.NO

NORSKE BILLEDKUNSTNERE | NORSKE KUNSTHÅNDVERKERE | FORBUNDET FRIE FOTOGRAFER | GRAFILL | NORSKE BARNE- OG UNGDOMSBOKFORFATTERE
DEN NORSKE FORFATTERFORENING | NORSKE DRAMATIKERES FORBUND | NORSK OVERSETTERFORENING | NORSK FAGLITTERÆR FORFATTER- OG OVERSETTERFORENING | GRAMART
MUSIKERNES FELLESORGANISASJON | NORSK KOMPONISTFORENING | NOPA - NORSK FORENING FOR KOMPONISTER OG TEKSTFORFATTERE | NORSK SKUESPILLERFORBUND
NORSK SCENEINSTRUKTØRFORENING | NORSKE DANSEKUNSTNERE | NORSK FILMFORBUND | NORSKE FILMREGISSØRER | NAVIO- NORSK AUDIOVISUELL OVERSETTERFORENING